

וּבְרֵא בְּדִינָא אָתָּא. (ס"א לנביה) כְּמָה דְּאִיהוּ דָּן, הָכִי אֲתָדָן. בְּגִין דְּאִיּוֹב מְקַרִּיבֵי עֵיטָא דְּפְרַעָה הָוָה, וְכַד קָם פְּרַעָה עַל־יֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, בְּעָא לְקַטְלָא לֹוֹן. אָמַר לִיהּ לָא, אֶלָּא טוֹל מְמוֹנְהוֹן וְשְׁלוּט עַל גּוֹפֵיהוֹן, בְּפוּלְחָנָא קִשְׂיָא, וְלָא תְקַטּוּל לֹוֹן. אָמַר לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַיִּיךְ, בְּהֵהוּא דִּינָא מִמֶּשׁ, תְּהֵא דְּאִין, מַה כְּתִיב, (איוב ב') אוֹלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ וְגו'. בְּמַה שְׁהוּא דָּן - כְּךָ נְדוּן. וְאַף עַל גַּב שְׂבָכְל הַשְּׂאָר הִיָּה גֵרָא מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהַכֵּל בָּא בְּדִין (אצל). כְּמוֹ שְׁהוּא דָּן - כְּךָ נְדוּן. מִשּׁוֹם שְׂאִיּוֹב מְקַרִּיבֵי הַעֲצָה שֶׁל פְּרַעָה הִיָּה, וְכַשְׁעַמַּד פְּרַעָה עַל יִשְׂרָאֵל, רָצָה לְהַרְגַּא אוֹתָם. אָמַר לוֹ, לָא, אֶלָּא קַח מְמוֹנָם וְשְׁלֹט עַל גּוֹפָם בְּעִבּוּדָה קִשְׂיָא, וְאֵל תַּהַרְגַּא אוֹתָם. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חַיִּיךְ, בְּאוֹתוֹ דִּין מִמֶּשׁ תַּהֲיֵה נְדוּן. מַה כְּתוּב? (איוב ב') אוֹלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ וְגו'. בְּמַה שְׁהוּא דָּן - כְּךָ נְדוּן. וְאַף עַל גַּב שְׂבָכְל הַשְּׂאָר הִיָּה גֵרָא מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

תָּא חַזִּי, מַה כְּתִיב, אַף אֵת נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר. וְאַתִּי הֵיב לִיהּ רִשׁוֹ, לְמַשְׁלֹט עַל בְּשָׂרָא, בְּגִין רְזָא דְּכְתִיב, (בראשית ו') קִץ כָּל בְּשָׂר בָּא לְפָנַי וְאוּקְמוּהָ, בָּא לְפָנַי וְדָאִי, וְדָא אִיהוּ קִץ כָּל בְּשָׂר, וְלָא רוּחָא. וְאַיְתָמַר, דְּאִיהוּ קִץ דְּאִתִּי מִסְטָרָא דְּחֻשְׁךָ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (איוב כ"ח) קִץ שָׁם לְחֻשְׁךָ וְלִכְל תְּכַלִּית הוּא חוּקְךָ. וְלִכְל בְּשָׂרָא, בְּגִין דְּאִית קִץ אַחְרָא, וְאַקְרִי (דניאל י"ב) קִץ הַיָּמִין, וְדָא אִיהוּ קִץ אַחְרָא, מִסְטָרָא דְּשְׂמָאֵלָא, דְּאִיהוּ חֻשְׁךָ. וְעַל דָּא אֲתִי הֵיב לִיהּ רִשׁוֹ בְּעַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ.

בָּא וְרָאָה מַה כְּתוּב, אַף אֵת נַפְשׁוֹ שְׁמוֹר. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְשְׁלֹט עַל הַבְּשָׂר, מִשּׁוֹם הַסּוּד שְׂכַתוּב (בראשית ו') קִץ כָּל בְּשָׂר בָּא לְפָנַי, וּפְרַשׁוּהָ, בָּא לְפָנַי וְדָאִי. וְזֵהוּ קִץ כָּל בְּשָׂר, וְלָא רוּחַ. וְנִאָמַר שְׁהוּא קִץ שְׂבָא מִצַּד הַחֻשְׁךָ, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (איוב כח) קִץ שָׁם לְחֻשְׁךָ וְלִכְל תְּכַלִּית הוּא חוּקְךָ. וְלִכְל בְּשָׂר, מִשּׁוֹם שְׂיֵשׁ קִץ אַחַר, וְנִקְרָא קִץ הַיָּמִין, וְזֵהוּ קִץ אַחַר מִצַּד הַשְּׂמָאל שְׁהוּא חֻשְׁךָ, וְלִכְן נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת בְּעַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ. וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ. אִם כְּךָ, לָא בְּדִין הִיָּה, אֶלָּא בְּמֵאמַר אוֹתוֹ מְקַטְרַג שְׁהִסִּית אוֹתוֹ וְהִסְטָה אוֹתוֹ, אֶלָּא הַכֵּל הִיָּה בְּדִין. וְכַךְ אָמַר לוֹ אֱלִיהוּא, (שם לד') כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וְכִאֲרַח אִישׁ יִמְצִיאָנּוּ. וְכַךְ הִיָּה כְּמוֹ שְׂנַאָמַר, כְּמוֹ שְׁהוּא גְזַר - כְּךָ נְגַזַּר עֲלֵיו.

וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ. אִי הָכִי, לָאוּ בְּדִינָא הָוָה, אֶלָּא בְּמִימַר הַהוּא מְקַטְרַגָּא, דְּאִסִּית לִיהּ, וְאַסְטִי לִיהּ. אֶלָּא, כְּלָא בְּדִינָא הָוָה, וְהָכִי אָמַר לוֹ אֱלִיהוּא, (איוב ל"ד) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וְכִאֲרַח אִישׁ יִמְצִיאָנּוּ. וְהָכִי הָוָה כְּמָה דְּאֵתְמַר, כְּמָה דְּאִיהוּ גְזַר, הָכִי אֲתַגְזַר עֲלֵיהּ.

וְזֵה שְׂאָמַר וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. וְתַסִּיתְנִי לְבַלְעוֹ לָא כְּתוּב, אֶלָּא וְתַסִּיתְנִי בּוֹ, בּוֹ עוֹמַד בְּדַעְתּוֹ, שְׁהוּא חָשַׁב שְׁהָרִי תַסִּיתְנִי, כְּמוֹ שְׂאָמַר וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעָתָּ. וְאָמַר אִיּוֹב, הַתַּפְתִּיתִי עַל דְּבַרִּי אוֹתוֹ מְקַטְרַגוֹ כְּמוֹ זֶה (תהלים עח) וַיִּפְתְּוּהוּ בְּפִיָּהֶם

וְהָאִי דְּאָמַר וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם, וְתַסִּיתְנִי לְבַלְעוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְתַסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיהּ קִיַּימָא בְּדַעְתִּיהּ, דְּאִיהוּ חָשַׁיב דְּהָא תַסִּיתְנִי, וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעָתָּ. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּיתִי עַל מִימְרֵךְ דְּהוּא מְקַטְרַגָּא) כְּגוֹוְנָא דָּא, (תהלים ע"ה)

וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעָתָּ. (אָמַר אִיּוֹב אֲתַפְתִּיתִי עַל מִימְרֵךְ דְּהוּא מְקַטְרַגָּא) כְּגוֹוְנָא דָּא, (תהלים ע"ה)

וּפְתוּהוּ בְפִיָּהֶם וּבְלִשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ. לֹא כְתִיב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם קִיַּיֵּמָא מְלָה דָא דְהָא אֲתַפְתָּה. (דף ק"ג ע"ב)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כִּלְאֵה הוּא שְׁפִיר, אֲבָל הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְתַנָּן, סָלִיק וְאַסְטִין. וְכִי אִיהוּ יָכִיל לְאַסְטִנָּא, אֵין. דְהָא אִיהוּ מְלַף זֶקֶן וְכִסִּיל, דְכְתִיב, (קהלת ד') טוֹב יֶלֶד מִסֶּכֶן וְחֶכֶם מִמְלַף זֶקֶן וְכִסִּיל. וְעַל דָּא, יָכִיל לְאַסְטִנָּא לְבַר נָשׁ. מָאִי טַעֲמָא. בְּגִין דְאִיהוּ מְהִימֵן עַל עוֹבְדוֹי דְבְנֵי נְשָׂא.

תָּא חֲזִי, הָאִי בְדִינָא דִּיחִיד, אֲבָל בְּדִינָא דְעֵלְמָא, כְּתִיב, (בראשית י"א) וַיֵּרֶד יִי' לְרְאוּת. (בראשית י"ח) אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה. דְלֹא אֲתִיְהִיב מְהִימְנוּתָא אֲלֵא בִידֵיהּ בְּלַחֲדוּי, דְהָא לָא כְעָא לְאוּבְדָא עֵלְמָא, עַל מִימְר דְהָהוּא מְקַטְרְגָא, דְתִיאוּבְתִיָּה אִיהוּ תְדִיר לְשִׁיצָאָה. מְנַלְן דְכְתִיב, (איוב כ"ח) קֶץ שָׁם לְחִשְׁוֹן וְלִכְלֹל תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר. לְשִׁיצָאָה כִּלְאֵ, הוּא חוֹקֵר. וְדָא אִיהוּ קֶץ כֹּל בְּשַׁר בָּא לְפָנֵי, וְדָאִי בְּגִין לְשִׁיצָאָה.

וְתָא חֲזִי, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְנַצֵּב עַל יִי'. כְּמָה דְאֲתַמַּר. וְהָהוּא יוֹמָא, קִיַּיֵּמִין תְּרִין סְטָרִין, לְקַבְלָא בְנֵי עֵלְמָא. כֹּל אֵינּוֹן דְאֲתִיִּין קָמִי קְדָשָׁא בְרִיף הוּא בְתִיבְתָא וּבְעוֹבְדֵין טְבִין, אֵינּוֹן זְכָין לְמַהוּי כְּתִיבִין לְגַבִּיָּה דְהָהוּא סְטָרָא דְאִיהוּ חַיִּים, וְאַפִּיק תּוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמָאֵן דְאִיהוּ מְסֻטְרִיָּה, אֲכַתִּיב לְחַיִּים. וְכֹל אֵינּוֹן דְאֲתִיִּין בְּעוֹבְדֵין בִּישִׁין, אֵינּוֹן כְּתִיבִין לְהָהוּא סְטָרָא אַחְרָא דְאִיהוּ מוֹתָא, וְאַקְרִי מוֹת, וּבִיָּה שְׂרִיא מוֹתָא.

וּבְלִשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם עוֹמֵד הַדְּבַר הַזֶּה, שְׁהִרִי הַתַּפְתָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַכֹּל הוּא יָפָה, אֲבָל כִּף לְמִדְנֹו, שְׁשִׁנִּינוּ, עוֹלָה וּמִסְטִין. וְכִי הוּא יָכוֹל לְהִסְטִין? כֵּן, שְׁהִרִי הוּא מְלַף זֶקֶן וְכִסִּיל, שְׁכַתוּב (קהלת ד') טוֹב יֶלֶד מִסֶּכֶן וְחֶכֶם מִמְלַף זֶקֶן וְכִסִּיל. וְעַל זֶה יָכוֹל לְהִסְטִין לְאַדָּם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱמָן עַל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם.

בֵּא רְאֵה, זֶה בְּדִין הֵיחִיד, אֲבָל בְּדִין הָעוֹלָם כְּתוּב (בראשית יא) וַיֵּרֶד ה' לְרְאוּת. אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה. שְׁלֹא נִתְּנָה הָאֱמוּנָה אֲלֵא בְּדוֹ לְבָדוֹ, שְׁהִרִי לֹא רָצָה לְאַבְדֹּת אֶת הָעוֹלָם עַל מֵאֲמַר אוֹתוֹ מְקַטְרֵג שְׁתִּשְׁוֹקְתוֹ תְּמִיד לְהַשְׁמִיד. מִנִּין לָנוּ? שְׁכַתוּב (איוב כח) קֶץ שָׁם לְחִשְׁוֹן וְלִכְלֹל תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר. לְהַשְׁמִיד הַכֹּל הוּא חוֹקֵר. וְזֶהוּ קֶץ כֹּל בְּשַׁר בָּא לְפָנֵי, וְדָאִי כְּדֵי לְהַשְׁמִיד.

וְבֵא רְאֵה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְנַצֵּב עַל ה', כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר. וְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי צְדָדִים כְּנֶגְדֵי בְנֵי הָעוֹלָם. כֹּל אוֹתָם שְׁבָאִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הֵם זוֹכִים לְהִיּוֹת כְּתוּבִים אֲצֵל אוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא חַיִּים, וּמוֹצִיא תּוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמִי שֶׁהוּא מְצַדוֹ, נִכְתָּב לְחַיִּים. וְכֹל אוֹתָם שְׁבָאִים בְּמַעֲשֵׂים רָעִים לְאוֹתוֹ צַד, הֵם נִכְתָּבִים לְאוֹתוֹ צַד אַחַר שֶׁהוּא מוֹת, וְנִקְרָא מוֹת, וְבוֹ שׁוֹרָה הַמּוֹת.

וּבְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי הַצְּדָדִים הֵלְלוּ - חַיִּים וּמוֹת. יֵשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַחַיִּים, וְיֵשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַמּוֹת. וְלַפְעָמִים שֶׁהָעוֹלָם שְׂרוּי בְּאִמְצָע. אִם עוֹמֵד צְדִיק אַחַד

וּבְהָהוּא יוֹמָא, קִיַּיֵּמִין אֵלִין תְּרִין סְטָרִין: חַיִּים, וּמוֹת. אֵית מָאֵן דְאֲכַתִּיב

לְסִטְרָא דְחַיִּים. וְאִית מָאן דְּאֶכְתִּיב לְסִטְרָא דְמוֹת. וְלְזַמְנִין דְּעֵלְמָא שְׂרִיא בְּאִמְצָעִיתָא, אִי קִימָא חַד זַפְאָה בְּעֵלְמָא, דְּאֶכְרַע עֲלֵיהּ, כְּלָהוּ קִימִין וְאֶכְתִּיבוּ לְחַיִּים. וְאִי חַד חִיבָא אֶכְרַע עֵלְמָא, כְּלָהוּ אֶכְתִּיבוּ לְמִיתָה.

וְהָהוּא זְמַנָּא, עֵלְמָא הָוָה קִימִים בְּאִמְצָעִיתָא, וְהָהוּא מְקַטְרָגָא כְּעָא לְאִסְטָאָה. מִיָּד מָה כְּתִיב, הַשְׁמַתָּ לְבָרְךָ עַל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמוֹהוּ בְּאֶרֶץ וְגו'. כִּיּוֹן דְּאִשְׁתְּמוּדַע אִיהוּ בְּלַחְדוּדֵי, מִיָּד אֶתְקִיף בֵּיהּ מְקַטְרָגָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, דְּלֹא אֶצְטְרִיף לֵיהּ לְבַר נֶשׁ לְאִתְפְּרָשָׁא מְכַלְלָא דְסַגִּיאִין, בְּגִין דְּלֹא יִתְרַשִּׁים אִיהוּ בְּלַחְדוּדֵי, וְלֹא יִקְטְרָגוּן עֲלֵיהּ לְעֵילָא.

דְּכֵתִיב, בְּשׁוּנְמִית, (מלכים ב', ד') וְתֹאמֶר בְּתוֹף עַמִּי אֲנֹכִי יוֹשֶׁבֶת. לָא כְּעִינָא לְאִפְקָא גְרָמֵי מְכַלְלָא דְסַגִּיאִין, בְּתוֹף עַמִּי יִתִּיבְנָא, עַד יוֹמָא דָּא, וּבְתוֹף עַמִּי, בְּכַלְלָא חָדָא אִשְׁתְּמוּדַע לְעֵילָא. וְהָכָא אִיּוֹב, כִּיּוֹן דְּאִשְׁתְּמוּדַע לְעֵילָא וְאִתְרַשִּׁים, מִיָּד אֶתְקִיף בֵּיהּ מְקַטְרָגָא, וְאָמַר הַחֲנָם יִרְא אִיּוֹב אֱלֹהִים, כֹּל מָה דְדַחִיל לָךְ וְאִתְתַּקַּף, לָאוּ לְמַגְנָא עַבִּיד, הֲלֹא אֶתָּה שְׂכַתְּ בְּעַדוֹ וּבְעַד וְגו'. אֲבָל טוֹל כֹּל הָאֵי טָבָא דְאַנְתָּ עַבִּיד לֵיהּ, וּמִיָּד אִם לֹא עַל פְּנִיף יְבָרְכֶךָ. יִשְׁבּוּק לָךְ, וְיִתְדַבֵּק בְּסִטְרָא אַחְרָא, דְּהָא הַשְׁתָּא בְּפִתּוּרָךְ אִיהוּ אֲכִיל, סְלִיק פִּתּוּרָךְ מַגִּיה, וְנַחֲזִי מִמָּאן אִיהוּ, וּבָאָן סִטְרָא יִתְדַבֵּק.

מִיָּד, וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשֹּׁטֵן הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדְךָ. לְאַחֲזָאָה, דְּדַחִילוּ דְאִיּוֹב לְגַבִּיהּ

בְּעוֹלָם שְׁעוּמַד עֲלֵיהֶם, כְּלָם עוּמְדִים וְנִכְתְּבִים לְחַיִּים. וְאִם רָשַׁע אֶחָד מְכַרִּיעַ אֶת הָעוֹלָם, כְּלָם נִכְתְּבִים לְמִיתָה.

וְאוֹתוֹ הַזְּמַן הָעוֹלָם הָיָה עוּמַד בְּאִמְצָע, וְאוֹתוֹ מְקַטְרָג רָצָה לְהַסְטִין. מִיָּד מָה כְּתוּב? הַשְׁמַתָּ לְבָרְךָ עַל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמוֹהוּ בְּאֶרֶץ וְגו'. כִּיּוֹן שְׁנוּדַע הוּא לְכַדוֹ, מִיָּד הַחֲזִיק בּוֹ הַמְקַטְרָג. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ שְׂלֵא צְרִיף לְאָדָם לְהַפְרִד מְכַלְלָא שְׁל רַבִּים, כְּדֵי שְׂלֵא יִרְשֵׁם לְכַדוֹ, וְלֹא יִקְטְרָגוּ עֲלֵיו מְלַמְעֵלָה. שְׂכַתוּב בְּשׁוּנְמִית, (מלכים ב' ד') וְתֹאמֶר בְּתוֹף עַמִּי אֲנֹכִי יוֹשֶׁבֶת. לָא רוֹצֵה לְהוֹצִיא אֶת עַצְמִי מְכַלְלָא שְׁל רַבִּים. בְּתוֹף עַמִּי יוֹשֶׁבֶת עַד יוֹם זֶה, וּבְתוֹף עַמִּי - בְּכַלְלָא אֶחָד נוֹדַעַת לְמַעֲלָה. וְכֹאן אִיּוֹב, כִּיּוֹן שְׁנוּדַע לְמַעֲלָה וְנִרְשֵׁם, מִיָּד הַחֲזִיק בּוֹ הַמְקַטְרָג וְאָמַר, הַחֲנָם יִרְא אִיּוֹב אֱלֹהִים! כֹּל מָה שְׂפַחַד מִמֶּךָ וְהַתְחַזַּק, לֹא לְחַנֵּם עֲשֵׂה, הֲלֹא אֶתָּה שְׂכַתְּ בְּעַדוֹ וּבְעַד וְגו'. אֲבָל טל אֶת כֹּל הַטּוֹב שְׂאֶתָּה עוֹשֶׂה לוֹ, וּמִיָּד אִם לֹא עַל פְּנִיף יְבָרְכֶךָ. יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְיִדְבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר, שְׁהָרִי עַכְשָׁו בְּשַׁלְחֲנָךְ הוּא אוֹכֵל. סֵלַק מִמֶּנּוּ אֶת שַׁלְחֲנָךְ, וְנִרְאָה מִמִּי הוּא וְאִיזָה צַד יִדְבֵּק.

מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשֹּׁטֵן הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדְךָ. לְהִרְאוֹת שְׂיִרְאֵת אִיּוֹב לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא כְּדֵי לְשַׁמֵּר עֲשָׂרוֹ. וּמִכָּאן לְמַדְנּוּ, שְׂכַל אוֹתָם הִירְאִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשׁוּם עֲשָׂרָם אוֹ בְּנִיחָם, זוֹ אֵינָה יִרְאָה כְּרֵאוּי. וְעַל כֵּן קִטְרַג אוֹתוֹ מְקַטְרָג וְאָמַר, הַחֲנָם יִרְא אִיּוֹב

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, הָוָה לְנִטְרָא עוֹתְרִיהּ. וּמֵהָכָא אוּלִיפְנָא, דְּכָל אֵינּוּן דְּדַחֲלִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, עַל עוֹתְרִייהּ, אוֹ עַל בְּנִייהּ, לָאוּ אִיהוּ דַחֲלוֹ כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא קִטְרַג הוּא מְקַטְרָגָא וְאָמַר, הַחֲנָם יִרְא אִיּוֹב

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שְׁכַתְּ בְּעַדּוֹ וְגוֹ' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתָּ. וְעַל דָּא אִיהוּ דְחִיל לָךְ וְאַתִּייהִיב לִיהִ רְשׁוֹ לְקַטְרָגָא בֵּיה, וְלֹא־חֲזָאָה, דְלֹא פְלַח אִיּוֹב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵימוּ.

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שְׁכַתְּ בְּעַדּוֹ וְגוֹ' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתָּ. וְעַל כֵּן הוּא יָרָא מִמֶּךָ. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְקַטְרָג בּוֹ וְלֹהֲרֹאוֹת שְׁלֹא עֶבֶד אִיּוֹב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה.

דְּבִינָן דְּאַתְנַסִּי, נִפְק מְאוּרְחָא, וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ, מַה פְּתִיב, בְּכָל זֹאת לֹא חֲטָא אִיּוֹב בְּשַׁפְּתָיו. לֹא חֲטָא בְּשַׁפְּתָיו אֲבָל בְּרַעוּתִיהָ חֲטָא, וְלִבְתֵּר חֲטָא בְּכֻלָּא.

שְׂבִינָן שְׁהַתְּנִסָּה, יֵצֵא מִהַדְרֵךְ וְלֹא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ. מַה פְּתוּב? בְּכָל זֹאת לֹא חֲטָא אִיּוֹב בְּשַׁפְּתָיו. לֹא חֲטָא בְּשַׁפְּתָיו, אֲבָל בְּרַצוֹנוֹ חֲטָא, וְאַחַר כֵּן חֲטָא בְּכָל.

וְאִי תִימָא דְלֹא אַתְנַסִּי בְּרַ נֶשׁ, הָא כְּתִיב (תהלים א') ה' צַדִּיק יִבְחֵן וְגוֹ'. וּבְגִין כֵּן אַתְנַסִּי אִיּוֹב. וְאִף עַל גַּב דְּלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ פְּדָקָא יָאוֹת, לֹא נִפְק מִתְּחֹת רְשׁוֹתָא דְמָרִיָּה לְאַתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא אַחְרָא.

וְאִם תֵּאמַר שְׁלֹא מִתְּנַסָּה בֵּין אָדָם, הָרִי כְּתוּב ה' צַדִּיק יִבְחֵן וְגוֹ'. וּמִשׁוּם כֵּן הַתְּנַסָּה אִיּוֹב. וְאִף עַל גַּב שְׁלֹא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ כְּרֹאוּי, לֹא יֵצֵא מִתְּחַת רְשׁוֹת אֲדוֹנוֹ לְהַדְּבַק בְּצַד הָאֲחֵר.

וְכַמְּה הָוָה הֵהוּא נְסוּתָא דִּילִיָּה. תְּרִיסַר יְרַחִי, שׁוֹלְטָנוּתָא דִּיהוּא סִטְרָא אַחְרָא. כְּמָה דְתַנִּינָן, דִּינָא דְחִיבָא בְּגִיהֶנָם תְּרִיסַר יְרַחִי, וּבְגִין דְלֹא אַתְדַּבְּק בְּסִטְרָא אַחְרָא כְּתִיב, (איוב מ"ב) וַיִּי' בְּרַךְ אֶת (דף ל"ד ע"א) אַחְרִית אִיּוֹב מִרְאשִׁיתוֹ.

וְכַמְּה הָיָה אוֹתוֹ נְסִיּוֹן שְׁלוֹ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים הַשְּׁלִטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הֵצֵד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שְׁשָׁנִינוּ דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיהֶנָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, וּמִשׁוּם שְׁלֹא דְבַק בְּצַד הָאֲחֵר, כְּתוּב (איוב מב) וְה' בְּרַךְ אֶת אַחְרִית אִיּוֹב מִרְאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָאִי דְאִיּוֹב, לָאוּ נְסוּתָא דְנַסִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנִסוּתָא דְשָׂאָר צַדִּיקָא, דִּהָא לֹא כְּתִיב וְהֶאֱלֹהִים נָסָה אֶת אִיּוֹב, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית כ"ב) וְהֶאֱלֹהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם. דְּאַבְרָהָם, אִיהוּ בִּידֵיהָ אֶקְרִיב לְבָרִיָּה יַחֲדָאִי דִּילִיָּה לְגַבִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיּוֹב לֹא יְהִיב כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁל אִיּוֹב אִינוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל שָׂאָר הַצַּדִּיקִים, שְׁהָרִי לֹא כְּתוּב וְהֶאֱלֹהִים נָסָה אֶת אִיּוֹב כְּמוֹ שְׁכְּתוּב (בראשית כב) וְהֶאֱלֹהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם. שְׁאַבְרָהָם הוּא בְּיַדִּי הַקְּרִיב אֶת בְּנוֹ הַיָּחִידִי לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִיּוֹב לֹא נָתַן כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלוּם.

וְרָא אַתְמַר לִיָּה, דִּהָא גִלִּי קָמִיָּה, דְלֹא יָכִיל לְקַיִּמָּא בֵּיה, אֲבָל אַתְמָסַר בִּידָא דְמַקְטָרְגָא. וּבְדִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעֵבִיד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר דִּינָא (כְּרִימָא) דָּא, לְהֵהוּא מַקְטָרְגָא לְגַבִּיָּה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב א') הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עֲבָדֵי אִיּוֹב וְגוֹ'.

וְרָא נְאֻמַר לוֹ, שְׁהָרִי גְלוּי לְפָנָיו שְׁלֹא יָכוֹל לְעַמַּד בּוֹ, אֲבָל נִמְסַר בְּיַד הַמַּקְטָרְג, וּבְדִין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֵׂה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעִיר אֶת הַדִּין (בְּדִין) הַזֶּה אֶל אוֹתוֹ מִקְטָרְג אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכְּתוּב הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עֲבָדֵי אִיּוֹב וְגוֹ'.

אֲתַעֲבִיד, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְעַר דִּינָא (כְּרִימָא) דָּא, לְהֵהוּא מַקְטָרְגָא לְגַבִּיָּה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב א') הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עֲבָדֵי אִיּוֹב וְגוֹ'.